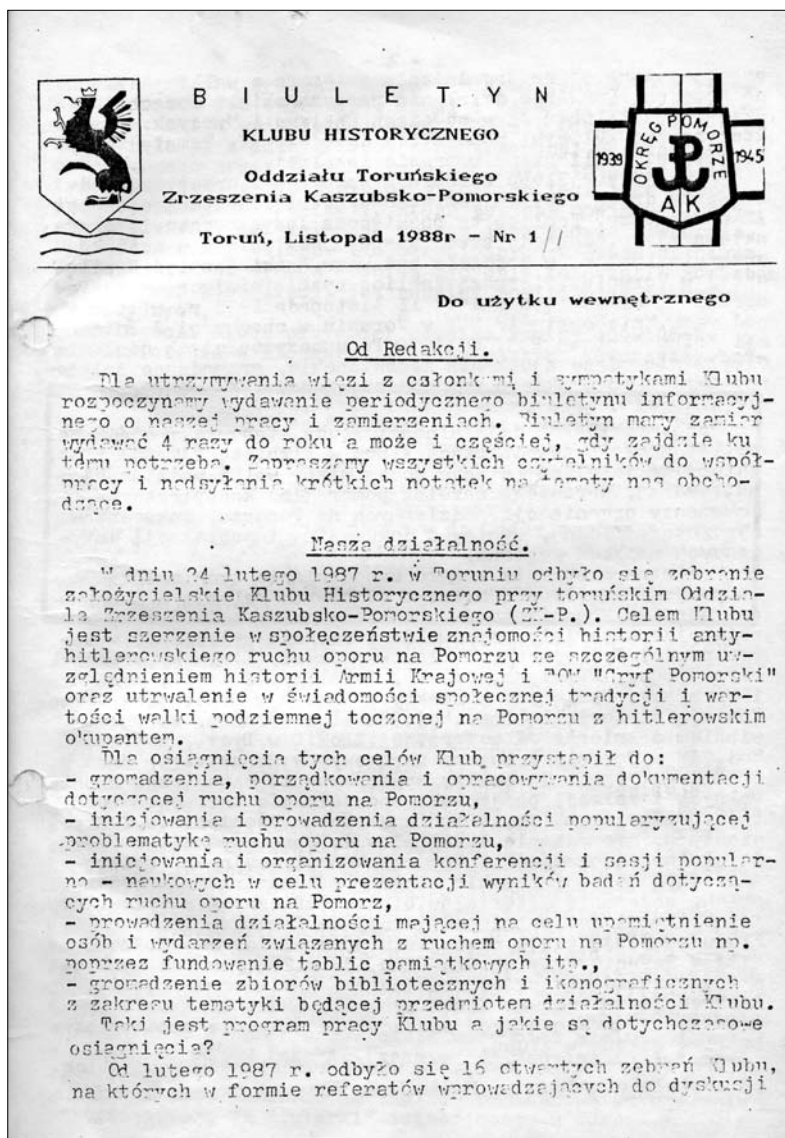

<http://dx.doi.org/10.30747/bfgez.68.2018.05>

PIERWSZY NUMER „BIULETYNU”

„Biuletyn Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej” to czasopismo, którego pierwszy numer ukazał się w 1988 r. w Toruniu, pierwotnie jako wewnętrzna gazetka Klubu Historycznego, działającego przy Zrzeszeniu Kaszubsko-Pomorskim Oddział w Toruniu (który dał początek Fundacji

- 2 -

przedstawiono różne zagadnienia związane z walką podziemną na Pomorzu. Omówiono działania partyzanckie w Borach Tucholskich, działalność AK w obwodach Chełmno i Wyrzysk, charakterystyczne sylwetki pomorskich dowódców AK. Tematy te były również publikowane w prasie lokalnej.

Z inicjatywy Klubu została ufundowana i uroczystie odsłonięta druga tablica pamiątkowa poświęcona pamięci walki AK na Pomorzu. Tablica ta poświęcona Inspektoratowi Toruńskiemu AK kr. "Gospodarstwo" została odsłonięta w dniu 27 września 1997 r. w kościele pod wezw. Matki Boskiej Zwycięskiej w Toruniu. Pierwszą tablicą upamiętniającą Okręg Pomorski AK odsłonięto w dniu 11 listopada 1996 r. w kościele pod wezw. Niebożęzicia NMP w Toruniu w obecności J. Trinenckji Kr. bp. Mariana BRZYTCZAKIEGO. Po uroczystościach odsłonięcia odbyły się udane spotkania kombatanckie, gromadzące żołnierzy Okręgu pomorskiego rozproszonych dzisiaj w innych dzielnicach kraju.

Pracą archiwalną działalności Klubu stanowią, zromadzone od lat przez przewodniczącą Klubu - Elżbietę ZAWACKĄ "Zo", zbiory zawierające relacje uczestników walki podziemnej na Pomorzu, kartotekę nazwisk pomorskich konspiratorów, dokumenty organizacji podziemnych na Pomorzu, dokumentację fotograficzną, wypisy z dokumentów i publikacji dotyczących naszego regionu.

W minionym okresie trwało uzupełnianie tych zbiorów, które powiększyły się m.in. o 47 nowych relacji i kilkaset nazwisk konspiratorów. Niekiedy członkowie Klubu, zbierając materiały archiwalne i relacje wyjeżdżali w teren np. do: Bydgoszczy, Jabłonowa, Gdyni, Lipinek, Nowego Miasta Lub., Olsztyna, Osieka, Pelplina, Świecia, Wronek i Warszawy. Nawiązano kontakty z Muzeum w Stutthofie, Komisją Historyczną Zarz. Woj. ZBoWiD w Toruniu, ze środowiskiem żołnierzy AK w Zarz. Woj. ZBoWiD w Bydgoszcz, z Zarz. Woj. ZIW w Toruniu i Muzeum Okręgowym w Toruniu.

Zakres prac z dziedziny opracowywania materiałów archiwalnych i relacji obejmował: sporządzanie kart osobowych i informacyjnych, zestawianie kartotek pseudonimów i kryptonimów, gromadzenie materiałów do opracowywania opisów działalności placówek i komórek konspiracyjnych, zbieranie danych do opracowania biogramów konspiratorów pomorskich, zbieranie materiałów bibliograficznych z wydawnictw i publikacji dot. walki podziemnej na Pomorzu. Archiwum Klubu znajduje się w mieszkaniu przewodniczącej E. ZAWACKI - KIJ w Toruniu przy ul. Gagarina 136 m.26. Tam też w wto- rki są prowadzone prace archiwalne. W minionym okresie frekwencje w archiwum Klubu wynosiła około 20-u osób tygodniowo. W pracach tych szczególnie aktywnie uczestniczyło 11-u członków Klubu.

Dla utrzymywania związków wśród kombatanatów pomorskich AK została ufundowana Pamiątkowa Odznaka Okręgu Pomorskie-

General Elżbiety Zawackiej - wydawcy czasopisma). Początkowo ukazywał się jako kilkunastoniowy kwartalnik, następnie jako 20-30-stronicowy półrocznik popularnonaukowy, a od 2003 r. wydawany jest w formie około stustronicowego czasopisma naukowego. Na jego zawartość składają się artykuły naukowe, edycje źródeł, omówienia wydawnicze i sylwetki osób zaangażowanych w działalność niepodległościową lat 1939-1945. Stałą częścią jest też kronika uroczystości patriotycznych, w które zaangażowana jest Fundacja General Elżbiety Zawackiej, oraz część sprawozdawcza dotycząca jej działalności.

- 3 -

go AK. Jest ona wydawana wszystkim kombatantom AK z tere-
nu Pomorza w dwu wersjach - dużej i małej wraz z legitymacją.
Warunkiem wydania jej przez Komisję Odsznaki jest zło-
żenie relacji z działalności konspiracyjnej wg schematu
opracowanego przez Zarząd Klubu. Schematu tego nie należy
traktować jako wymysłu biurokratycznego lecz jako pomoc
przy opracowywaniu relacji, która powinna obejmować wszy-
stkie elementy działalności mogące interesować historyka.
Dla wzbogacenia zbiorów ikonograficznych naszego archiwum,
Komisja Odsznaki wymaga również złożenia fotografii kombatanta
z okresu konspiracji jak również posiadanych dokumentów
okupacyjnych.

Delegacji Klubu przypadek również smutny obowiązek
uczestniczenia w złożeniu do grobu naszych towarzyszy bro-
ni:

kapł. T. ZALEMCKIEGO ps. "Jan-Hektor" - kom. Obwodu Bieszczad.
kapł. J. GUYLINSKIEGO ps. "Michał" - szefa sztabu Kom. Okręgu
Pom. AK, którego prochy zostały spowo-
wedzone z Kanady i złożone w Rodzi.
kol. St. NOWAKIEGO ps. "Hestwin" - działacza Okręg. Delegat.
Rządu w Bydgoszczy.
kapł. J. SZALEMSKIEGO ps. "Lobol" - dow. oddz. partyz. "Szybski"
kol. N. BIAŁY ps. "Magda" - żołnierzka Wojsk. Służby Kobiet
w Bydgoszczy.
kol. Fr. ONCZARKA ps. "Frenek" - żołnierzka AK w Bydgoszczy.
Cześć ich pamięci!

Działalność Klubu jest całkowicie społeczna, a szczególne
środki materialne, którymi dysponujemy pochodzą ze składek
członków oraz darowizn od osób prywatnych i Pań Pracowni-
czych samorządów T. V. Ch. "Elena" oraz T. P. Ch. "Merinotek".

Nasze zamierzenia.

Obok działalności regulaminowej i prowadzonych comie-
sięcznych zebrań dyskusyjnych Zarząd Klubu przewiduje:

Wydawanie "Zeszytów Klubu Historycznego ZK-P. - Materia-
łów do walki podziemnej na Pomorzu 1939-45 r" w których
chcemy publikować wyniki naszych badań.

Drugim wydawnictwem, które projektujemy będą "Materiały
biograficzne do słownika konspiracji pomorskiej".

Wystąpiliśmy również z inicjatywą zorganizowania sesji
naukowej p.n. "Walka podziemna na Pomorzu i Keszubach w le-
tach 1939-45." Sesja ta odbędzie się w dniach 27-28 wrze-
śnia 1989 r w 50-tą rocznicę utworzenia organizacji "Służba
Zwycięstwu Polski". Do współorganizacji zaprosiliśmy Tow.
Naukowe w Toruniu i toruński oddział Pol. Tow. Historycznego.
Uczestnictwo w sesji zapowiedziało również wielu badaczy
z innych ośrodków Polski. Prace organizacyjne są już za-
awansowane.

Klub zbiera fundusze na tablicę pamiątkową zgrupowania
partyzanckiego AK "Świerki" działającego w Borach Tuchol-

W ciągu swojej blisko 30-letniej historii „Biuletyn” pięciokrotnie
zmieniał swoją nazwę, co związane było ze statusem prawnym wydaw-
cy oraz jego rozwojem. Kolejne tytuły „Biuletynu” to: „Biuletyn Klubu
Historycznego przy ZK-P Oddział w Toruniu”, „Biuletyn Klubu Histo-
rycznego im. Antoniego Antczaka przy ZK-P Oddz. w Toruniu”, „Biule-
tyn Fundacji Archiwum Pomorskie AK”, „Biuletyn Fundacji Archiwum
Pomorskie AK oraz Wojskowej Służby Polek”, „Biuletyn Fundacji Ge-
nerał Elżbiety Zawackiej” (od 2009 r.). Jednocześnie ze zmianą nazwy
poszerzał się też zakres merytoryczny czasopisma, od broszury organi-

- 4 -

skich. Odsłonięcie tablicy w kościele w Lipinkach koło Mariubia jest przewidziane w m.maju przyszłego roku.

Zarząd Klubu wystawił również do Woj. Kom. Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa Narodu Polskiego w Toruniu w wnioskiem o upamiętnienie stosowną tablicą siedziby konspiracyjnej Komendy Okręgu Pomorskiego AK w Toruniu w budynku przy ul. Warszawskiej 8. Sprawa jest w trakcie uzgodnień.

Na wrześniowym (24-go) spotkaniu kombatanckim wysunięto projekt ufundowania, wzorem 80-u innych środowisk akowskich w Polsce, sztandaru środowiska pomorskiego AK. Projekt ten został przez zgromadzonych przyjęty bardzo przychylnie. Zarząd Klubu podjął już wstępne prace nad realizacją tego zamierzenia.

W dniu 6 listopada br. wzięliśmy udział w uroczystym odsłonięciu witraży poświęconych żołnierzom: "Września, Armii Krajowej i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie - Poległym za Ojczyznę w latach 1939-1945". Odsłonięcie to odbędzie się w kościele pw. Sw. Jakuba Apostoła we Warszawie przy pl. Narutowicza.

11 listopada br. spotkamy się w Toruniu w kościele pw. Wniebowzięcia NMP na uroczystej Mszy Sw. celebrowanej przez J. Eminencję Ks. br. Mariana PRZYKUCZYNIEGO z okazji 70-lecia Odzyskania Niepodległości. Odbędzie się również spotkanie kombatanckie.

W dniu 20 listopada br. natomiast uczestniczyć będziemy w poświęceniu sztandaru Inspektoratu Oszmiańskiego AK, które odbędzie się o godz. 13.00 w kościele pw. Matki Boskiej Zwycięskiej w Toruniu przy ul. Podgórznej.

Poszukiwania.

Dla wzbogacenia zasobów informacyjnych w archiwum klubowym do Biuletynu wprowadzamy również rubrykę "poszukiwania", w której będziemy podawali nazwiska naszych kombatanatów pomorskich z prośbą o przekazywanie na adres Klubu posiadanych przez czytelników wiadomości o ich losach lub miejscu zamieszkiwania rodziny.

nazwisko nieznane ps. "Aldona" - Wojsk. Służb. Kob. (WSK)

Obwód Malbork

ARENDOVA Hildegarda ps. "Hilda" - WSK Obwód Kartuzy

BAGNICKA Helena ps. "Helena" - WSK Obwód Kościerzyna

BARAŃOWSKA Celina ps. "Lodzia" - AK Wydz. VI K-dy Okręgu P

BARCIKOWSKA Maria ps. "Anna" - AK Wydz. VII K-dy Okręgu P.

BARCZAK Maria ps. "Zofia" - AK Wydz. III K-dy Okręgu P.

BOBKOWSKA Franciszka ps. "Frania" - Oddz. partyz. "Świerki"

BURANT Waleśka ps. "Waleśka" - WSK Obwód Kościerzyna

CIWIKLIŃSKA Maria ps. "Lena" - WSK Obwód Starogard c.d.n.

Uwagi czytelników prosimy kierować do redaktora biuletynu

Leszka MICHAŁSKIEGO - "Toczyskiego" na adres:

Klub Historyczny Oddz. toruńskiego ZK-P.

ul. W. Stwosza 6 m 6 - 87-100 Toruń.

zacyjnej do czasopisma naukowego, podlegającego ocenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Obecnie teksty publikowane na łamach „Biuletynu”, dotyczą działalności niepodległościowej Polaków lat 1939-1945, ze szczególnym uwzględnieniem konspiracji na Pomorzu oraz wojennej służby Polek¹.

¹ Informacje zaczerpnięte ze strony internetowej Fundacji Generali Elżbiety Zawackiej, <https://zawacka.pl/wydawnictwa/biuletyn> [dostęp: 20 XII 2018 r.].